

Dialog byl natočen ve čtvrtek 2. prosince 2015 v dopoledních hodinách v prostorách kavárny v Holešovicích, Praha 7 - Bubny.

MS: *Pane docente, máme-li hovořit o mecenášství a fenoménu daru, rád bych se zeptal, jak si slovo mecenáš definujete? Co je pro vás mecenášství, případně s jakými slovními ekvivalenty se pojí?*

JTK: Jsem přesvědčen, že je třeba velmi obezřetně hledat hranici mezi investicí, sponzorstvím a mecenášstvím. Mecenášství představuje nejvyšší možný stupeň podpory věcí veřejných, který je oproštěn od jakýchkoliv jiných závazků ve smyslu protislužby – ať v rámci reklamy, zviditelnění osobnosti, nebo daňových úlev. Je to něco, co vychází z ryzího přesvědčení, že určitý segment aktivit je nutné nezištně podporovat, a předpokladem je vlastnictví majetku. Základem mecenášství je mít z čeho rozdávat. K tomu lze dospět tak, že majetek zdědíte, což je svěření. Jsem přesvědčen, že naprosto přirozený mecenášský systém v této zemi fungoval právě prostřednictvím aristokratických šlechtických rodů, které majetek chápaly ne jako osobní majetek, ale jako závazek svěření, o který musí pečovat, ale zároveň z něj musí financovat věci, které považují za důležité, nezbytné. Že všichni šlechtici byli zároveň patrony far, že byli chleboďárcem celého panství, celé vesnice, vycházelo z toho, že museli část finančních prostředků zcela programově věnovat na podporu nemocným, chudým, pracovali ve špitálních nadacích, pohřebních bratrstvech, farních kostelech. Z toho se vyvine něco specifického, že když získáte peníze v podnikání, nebo je vyhrajete v loterii, v okamžiku, kdy si uvědomíte, že finanční prostředky, které máte, nejste schopni sami zužitkovat nebo efektivně využít, zjistíte, že již vše máte a nic již nepotřebujete, položíte si otázku: někdo je možná potřebuje.

MS: *Jedná se o akt solidarity ve vztahu k těm, kteří jsou v nedostatku.*

JTK: Jedná se o povědomí kolektivní sounáležitosti, ...

MS: ... že jsem zde a musím plnit. Objevuje se tam Kantovo: „Du kannst, denn du sollst!“

JTK: Jedná se o morální imperativ. Následně vyvstává otázka: jakým směrem?

MS: *Trochu modifikace Nerudovy otázky: „Kam s ním?“*

JTK: Pole je velmi, velmi široké – včetně podpory sportu nebo životního prostředí ...

MS: *Od otázky sociální po kulturní. Nemělo by se zapomenout – mecenáš byl ten, kdo podporoval umění, poněvadž sám byl často „nekvalitní“ umělec. Je milé, když člověk provede sebereflexi a řekne si: jsem ve společnosti, kde je víc kvalitních umělců než já, ale nejsou bohatí, raději jim přispěji.*

... Slova mecenášství ...

MS: *Dovolil bych si pohrát se slovy. Říkáte, že mecenášství je nejvyšší stupeň obdarování. Žijeme však v době, kdy spíše než o mecenášství se hovoří o sponzorství. Když jsem se bavil s Josefem Špakem, bývalým husitským patriarchou, konstatoval: „Jsme v jiného době, jsem přesvědčen, že sponzorství můžeme dát na roveň, vždyť latinské slovo „spondeo“ má v rozšířeném významu zavázat, zaručit, slavnostně slíbit i vlastně podpořit.*

JTK: Já s tím nesouhlasím. Jsem přesvědčen, že sponzorství je jiná kategorie, poněvadž sponzorství je svým způsobem „daňový únik“. Říkám to takto ošklivě, neboť záměrem sponzorství je, že se subjekt mediálně zviditelní, že někde máte na kartičce své logo, fotbalová jedenáctka běhá s vaším jménem. Místní podnikatel, který sponzoruje místní fotbalovou jedenáctku, ale není mecenáš. Mám k tomu pěknou historku. Když jsem se poprvé v roce 1997 stal rektorem AVU, když jsem se seznámil se situací, zjistil jsem, že máme jako veřejná vysoká škola nějaké finanční prostředky, které nám chodí na údržbu, provoz, ale že finančních prostředků není moc na různé aktivity, které rozpočet

neumožňuje. Mám na mysli stipendia studentů, podporu zahraničního cestování, což jsou věci, které jsou podstatné. Přemýšlel jsem o tom a oslovil jsem kamaráda, svěřil jsem se mu a on mi řekl: musíš se poradit nejlépe s marketingovou společností, která se zabývá prezentací, ...

MS: ... která pomůže oslovit odpovídajícím způsobem majetné lidi, společnosti.

... Mecenáši „nejsou“ ...

JTK: Domluvil mi schůzku panem Jiřím Donátem, který pracoval ve společnosti Deloitte and Touche ČR. Byl jsem přijat, vyložil jsem mu svůj projekt a on se tázal, co jsme schopni mu za to poskytnout. Snažil jsem se mu odpovědět, co můžeme udělat. On mi odpověděl: „Nepotřebujete sponzora, protože žádného sponzora nezískáte, ale potřebujete mecenáše – a ti nejsou! Dnes jsou sponzoři, z toho jste vyloučen, protože jste málo atraktivní partner.“ Bohužel právě v druhé větě řekl: „Mecenáši nejsou.“

MS: O čem to podle vás svědčí? Jednal jste s člověkem, který sedí na penězích, je zástupcem renomované mezinárodní poradenské společnosti.

JTK: Bohužel on to tak vidí. Vyjádřil to naprosto pragmaticky ... Zpětně jsem o tom přemýšlel a uvědomil jsem si, že mecenáši vlastně nejsou. Ti byli v devatenáctém století a na počátku století dvacátého.

MS: Pro vás je mecenáš takový člověk, který podporuje ideu a téměř se „nedívá“ na výstupy, které subjekt vytváří. Věřím ti, že jsi talentovaný, že budeš usilovat o slušné zpracování nějakého tématu – ať v oblasti umění i v oblasti sociální. Člověk říká: poskytnu ti peníze a pak buď vůle tvá. Nechť působí vyšší síly. Je-li subjektu skutečně přáno, zamýšlené dílo vznikne.

JTK: Můžeme to „ošetřit“ – a to v tom smyslu, že s mecenátem je spojená nadace, která má pravidla, podle nichž jsou finance rozdělovány – například v odkazu mecenáše. V českém prostředí jsou dva velké příklady mecenášství – a to Josef Hlávka a rytíř Vojtěch Lanna. Posledně zmíněného bych dal s otazníkem, protože on pak sbírku, kterou věnoval Uměleckoprůmyslovému muzeu, stáhl zpět a podal ji v dražbě, čímž své veškeré mecenášské kroky negoval. Naopak Josef Hlávka je příklad osobnosti, která se „znárodnila“. V podstatě se dobrovolně „rozpustil“, včetně institucionálních podpor. Naše akademie mu za mnohé vděčí, a proto jsme mu dali desku. To samé se týká Národohospodářského ústavu, hudby a jiného umění. Je zde nekonečný zástup individuálních umělců, kterých on si velmi vážil, měl o tom přehled.

MS: Nesmíme zapomínat: do kolejí se dostali studenti, kteří nebyli jen talentovaní, ale také byli ochotni na sobě hodně pracovat.

JTK: Základní podmínka mecenátu byla, že podporuje vše, co je české.

MS: Někdo by jej dnes mohl označit za nacionalistu, ...

JTK: ... jenž v období, kdy český živel nebyl emancipován, nebyl na „svých nohách“, skutečně to vtělil do svého programu. Byl velký problém, když mu Max Pirner předvedl velmi talentovaného žáka – Maxmiliána Švabinského s žádostí o jeho podporu. Max Švabinský byl z Kroměříže – z Moravy, čímž byl vyloučen z podpůrného programu. Ano, nějakým způsobem se mnohé uhladilo, ale výjimku dostal a do Paříže odjel. Josef Hlávkarazil heslo: co je české, je hodné podpory, což bylo jeho heslo.

MS: Z dnešního pohledu by asi tuto heslo nemohlo být propagováno, jelikož by nebylo politicky korektní.

JTK: Ano, ale s Hlávku jsme na konci devatenáctého století.

... Linie Hlávková myšlení ...

MS: *Když jste zmínil Josefa Hlávku, kde vidíte zdroje jeho uvažování? Je to snaha o pokračování národního obrození? Je to snaha, aby si Češi prostřednictvím své inteligence vydobyli postavení v Evropě?*

JTK: Jsem přesvědčen, že tam muselo být osobní zásadní rozhodnutí, které vycházelo z paradigmat jeho života. To spočívalo v tom, že byl velmi činný, efektivně uvažoval. Obrovským podnikatelským elánem vydělal velké peníze, které zpětně investoval. Tím se mohl stát stavebním dodavatelem Ringstrasse ... Následně koupil pozemky, na kterých postavil činžovní domy a z toho mu plynuly peníze. Z celého vypětí spojeného s podnikatelským drivem onemocněl. Dnešní lékaři usuzují, že se jednalo o přepracování.

MS: *Byl tam efekt vyhoření.*

JTK: Vlastně se zhroutil. 15 let fungoval na vozíku jako nemohoucí. Měl manželku a u ní zjistili, že nemohou mít děti - což znamená bez potomků, tedy bez budoucnosti, bez dědice. V tomto stavu měl mnoho příležitostí o tom přemýšlet a v tom okamžiku se rozhodl, že půjde cestou mecenáše. V jeho činnosti jej podporovaly obě manželky, které byly uměnímilovné, jež jej dostaly do kontextu a kontaktu s vynikajícími osobnostmi umění, jichž si velmi vážil. Jen si vezmete setkání s Juliem Zeyerem, s Jaroslavem Vrchlickým, Antonínem Dvořákem, s osobnostmi tohoto druhu, což jej přesvědčilo, že lidé jsou potřební, že mají talent, a aby mohli svobodně tvořit, je vhodné je podpořit. Sám Hlávka věděl, že talent nemá, ale věděl, že jim může pomoci, že jim zajistí existenci.

MS: *On však měl talent na vydělávání peněz, ale měl i cit pro architekturu. Vždyť v Praze postavil porodnici v anglickém stylu, která slouží do současnosti, též Hlávkovy koleje, i Vídeň nesla jeho stopu. Člověk si říká: peníze člověka uspokojit nemohou, nicméně lze být naplněn, když po něm něco zůstane. Když si člověk uvědomí: Nemám takový talent jako kupříkladu Antonín Dvořák, nicméně pokud jej podpořím, vznikne něco zásadního. Co je zřejmé - bez obětí to nepůjde. Víme, že zmíněný skladatel Dvořák též musel projít temným obdobím. Negativa v jeho životě jej posouvala dál.*

JTK: U Josefa Hlávky - a to si málokdo uvědomuje - sice bylo mecenášství, ale nebylo bezbřehé. Mělo zpětnou vazbu. On musel být přesvědčen, že vydané peníze skutečně přinesou efekt. Byl akurátní a údaj efektivního využití školometsky sledoval. Nedával peníze Jaroslavu Vrchlickému, ale paní Vrchlické. On se vždy otázel, co je potřeba, a ona odpověděla v tomto duchu: Jaroslav by potřeboval zimník a děti nemají boty. On tak peníze vynaložil - nic víc. V pozůstalosti v Památníku národního písemnictví je celý fascikl jeho neuvěřitelných kroků. Vždy přišla žádost, on odpověděl na kraji dopisu: manu proprio 20 zlatých, nebo 30 zlatých, či také napsal: již dostal. Měl „kouzelný“ penězovod v Lužanech. Žadatel o jeho finance zazvonil, on se na něj z arkýře podíval a nechal mu krejcar. Stejným způsobem jednal i s Jaroslavem Vrchlickým, jenž k němu přišel se starým kabátem.

MS: *Zde se dostáváme k tomu, že mecenáš má vytríbený cit k tomu, co druzí potřebují. Jeho výhled je dlouhodobý. Jedná se...*

JTK: ... o běh na dlouhou trať. Všechny tyto věci, o nichž jsme hovořili, jako je investice, sponzorství, mají krátkodobou podobu. Jedná se o účelovou věc. Nerad to říkám, nicméně mecenát je otevřená náruč bez hranic, limitů - až peníze dojdou. Následně dochází k institucionalizaci, což též konal Josef Hlávka. Ještě za života si mecenáš vybere lidi, kterým důvěřuje, a ti si vyhlídnou další lidi, kterým zase oni důvěřují. Dnes (na podzim roku 2015 pozn. red.) jsme v situaci, kdy je Hlávka 107 let po smrti, a jeho nadání stále funguje.

MS: *Je důležité, že Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových bylo během 20. století atypickou institucí, kterou ani komunisté neznárodnili.*

JKT: Víte proč?

MS: *V počátku komunistického režimu tam seděl profesor a zapálený komunist Zdeněk Nejedlý.*

JKT: Hlávkovo Nadání mohlo fungovat, protože předsedou Nadání byl prezident Akademie věd, což byl právě Nejedlý. Pochopil, že sám sebe nemůže znárodnit. Kroky neudělal v nejstrašnějších letech, kdy se vše rušilo škrtnutím pera, nebo kdy mnohé instituce přecházely na stát. Instituce vydržela a mohla se plně obnovit po roce 1989. Mají tam sice finanční prostředky, ale není to nic světoborného, nicméně to „kape“. Do současnosti od dob Josefa Hlávky uděluje Akademie věd podporu jednomu vybranému studentu, jenž je navrhován rektorem. Student obdrží 10 tisíc, částka pro studenta není velká, ale pomůže mu. Tento druh mecenášství typu Hlávky u nás dnes není obvyklý. Samotná společnost podporuje vydávání publikací, poskytují příspěvky ...

MS: *... na sepsání práce. Je možné říci: mecenášství se institucionalizovalo. Dříve bylo mecenášství spojeno s osvícenou osobností.*

... Jiné příklady než Hlávka ...

JKT: Mám jeden příklad, který je nedávný, ale přesně si to nepamatuji. Jedná se o pana Horáčka. Byli dva bratři, kteří pocházeli z Turnova. Jeden se v polovině devadesátých let vrátil zpět a rozhodl se, že bude podporovat českou vědu. Spojil se s Učenou společností České republiky, což je společnost, která byla založena v roce 1994, byť fungovala už během osvícenství. Toto je adresa pro mecenášské aktivity. A pan Horáček se rozhodl: každý rok poskytnu milion korun. Druhý milion mladým vědcům, který se rozdělí na pět dílů. S velkou slávou – a mohl jsem u toho být. Další podmínkou pana Hráčka bylo, že chce být v anonymitě, nechce kolem toho mít publicitu, neřkuli mediální humbuk. Jednoduše – peníze má a dá je. Osobně jsem se setkal s podobným přístupem na Akademii výtvarných umění. Jedná se o architekta, který zde vystudoval, byť jsem jej neviděl – a to ještě u Jaroslava Frágnera, v padesátých letech odešel a dostal se do Austrálie. Tam se dal na dráhu architekta a stavebního podnikatele. Vydělal neuvěřitelné peníze a na konci svého života si vzpomněl, že je své Akademii něčím dlužný, protože jinak by těchto met nedosáhl. Našel si, že existuje Akademie výtvarných umění, že tam existuje škola architektury a poslal tam milion dolarů. Škola z toho 12 let žila, tj. mohla dělat exkurze, kupovat knihy, investovat do inovativního vybavení, abychom peníze tohoto mecenáše využili.

MS: *Jak milé, ale zavazující, že?*

JTK: Pak znám ještě jednoho – a to byl pan Jelínek, jenž byl obchodník s komoditami: uhlí, železo. Též Čech, který pak emigroval – a na stará kolena se zde zjevil. Byl stejný případ: byl bezdětný, „bez kontinuity“, byl velmi bohatý, jeho manželka byla uměnímilovná. Přišel sem a konstatoval: nevím, koho mám podpořit, který student si to zaslouží, a kdo ne. Peníze vkládám do povolání rukou. S dovoláním jsem si zde zřídil nadaci a jejími hybateli bude: rektor Akademie, ředitel Národní galerie. Jedná se o dvě kompetentní osoby, které vždy budou. Donátor měl zájem, aby se řízení nadace netýkalo „konkrétního“ pana Kotalíka, ale pouze institucí. Věřím, že instituce, které mají dvousetletou tradici, budou pokračovat. Díky tomu vám dám prostředky, které vznikly výnosem finančních prostředků, jež nevyschnou a z nichž výnos bude použit na bohubilé činnosti. V tom vidím ryzí mecenášství. Pochopitelně on říkal: toto se mi líbí, sám pro sebe si občas od někoho něco koupil, ale své finance nechával běžet a nevstupoval do vývoje díla.

MS: *Můžeme říci, že je v tom vidět pokora: jsem dobrý v této oblasti, ale jelikož bych měl zájem*

podpořit oblast umění, rozhodování deleguji na někoho kompetentního.

JTK: Stejně tak konal pan Horáček, jenž usiloval o podporu vědy. Obrátil se na Učenou společnost, protože tvrdil: Ano, jedná se o pomazané hlavy.

... Meda Mládková a umění ...

MS: *Já bych se rád zeptal, jak se díváte na životní příběh Medy Mládkové?*

JTK: Z mého pohledu není mecenáška, ale sběratelka.

MS: *Lze uvést: sběratel a mecenáš mohou být synonyma. Jen si uvědomte, jak podporovala Františka Kupku ve Francii.*

JTK: Spíše to podporoval její manžel. Ona vztahy upravila. Zase tam vidíte neukojené ambice. Sama chtěla být umělkyní, tančila, ale nikam se nedotancila. Provdala se za ekonoma, jenž byl schopen vydělat velké finance, měli nemovitosti, měli psy, ale ne děti. Manžel podporoval její úvahy, následoval její kontakty, což byla trefa do černého ... Sama podporu velmi vážila. Její sbírka vznikla přes ART CENTRUM, když sem jezdila a kupovala od lidí, kteří byli v rámci režimu na indexu a nemohli vystavovat či prodávat své umělecké kusy. Například Národní galerie si nemohla koupit sochu od Huga Demartiniho nebo obraz od Stanislava Kolíbala. Ona však mohla. Nákup byl v tvrdé měně a ArtCentrum z toho mělo provizi.

MS: *Inu, pragmatický přístup z Československa.*

JTK: Ona z nich dokázala „vymámit“ nejlepší výtvoř, které udělali.

MS: *K tomu však musíte mít odpovídající cit.*

JTK: Dala jim však za to „vodu po holení“ nebo americký holicí strojek či transistorový rádio. Pak dostali okleštěný honorář, ze kterého si Art Centrum bezostyšně vzalo 80 procent. Dostali pakatel – tři sta tuzexových bonů. V jejím jednání se ukázal směnný obchod. Neraď bych jí sahal do svědomí, ale dům na Kampě jí postavilo město. Abych se přiznal: sám nevím, kdo je vlastníkem sbírek. Jedná se o Nadaci Jana a Medy Mládkové? Ona je v pozici sběratele, ovšem podporuje – a to je pravda výstavní činnost. Dává přístřeší a šanci různým projektům, které jsou nekomerční, které by se jinak nedaly vystavit. Zorganizuje podporu, kurátorskou péči, vydá katalog aj., ale nejedná se o mecenát. Je mi to líto.

... Mecenáš? Stav ducha ...

MS: *Být mecenášem znamená odpovídajícím způsobem konat, angažovat se, obětovat se, tedy nejen náležet k finanční elitě.*

JTK: Z mého pohledu je mecenáš elitou ducha a s majetkem nesouvisí. U nás takový Andrej Babiš, který má hodně peněz, není mecenáš, poněvadž mentálně nepatří k elitě. Takový Karel Schwarzenberg, jenž „mnoho“ peněz nemá, ...

MS: *... spíše je dal synovi ...*

JTK: V okamžiku, kdy peníze měl, mecenášsky propagoval české aktivity v exilu ...

MS: *Pomohl profesoru Vilému Prečanovi k vzniku Československého dokumentačního střediska v Scheinfeldu.*

JTK: V jeho případě se jednalo o mecenát. K tomu je však potřeba intelektuálně dozrát.

MS: *Měli bychom si uvědomit, že šlechta k tomu měla odpovídající předpoklady. Lidé ze šlechty vytvářeli rodová společenství a vzájemně se posilovali.*

JTK: U šlechty jsou tyto činy chápány jako povinnost, svěření, které s sebou nese i tyto činy. Málokdo ví, že mnoho šlechticů je členy řádů typu maltézů, křížovníků, lazaritů, což jsou řády, které opravdu vytváří duchovní centra, jež lidem pomáhají, ...

MS: ... ale příliš se o nich nemluví, ...

JTK: ... poněvadž je to neokázalé.

... Romantické darování? ...

MS: *Hlavně hovoříme o Hlávkově. Svými aktivitami se stal ikonou, ale Petr Pithart soudí: hovoříme-li o mecenáši, ten však je skrytý. Zde platí: ať levá ruka neví, co dělá pravá. Vlastně mecenášů zde může být mnoho. Máte to jako u světců, těch známe pouze pár, ale skutečný počet ne.*

JTK: Stýskáme si, že není doba Hlávků, Lannů ... Jsem přesvědčen, že tento stav vzkvétá – a to v tom smyslu, že jsou nadace, které sbírají peníze za účelem boje proti rakovině, pro slepecké psy, pro klauny, kteří chodí do nemocnic. Chodí nám složenky – někdo dá 100 korun, někdo dá 200 korun, někdo dá pět tisíc. Tím se člověk stává součástí něčeho, co ve svém výsledku je mecenášství. Normální myslící člověk by to měl chápat jako svou určitou povinnost – závazek. Když mu zbudou peníze a neutratí je, ...

MS: ... vloží je do kasičky nadačních fondů, případně spolku, který vykonává sociální, osvětovou činnost, ...

JTK: ... nebo je pošle na slepecké psy.

... Mecenášství a majetek ...

MS: *Měli bychom přiznat: společnost se začala majetkově diferencovat – a to právě s rozvojem tržního řádu. Jsou lidé, kteří si myslí: dobrá, máme zde miliardáře, jako je Petr Kellner, Daniel Křetínský. Jedná se o lidi, kteří na účtech mají za celým číslem mnoho nul – a proč by se nemohli výrazně podílet na podpoře šlechtických činností?*

JTK: Já vám do toho „skočím“, ale nebudu jmenovat. Setkal jsem se, že jeden movitý zaslal milion, ale za dva roky, když jsme se na něj zdvořile obrátili, již se nám neozval. Pak zde byl další nejmenovaný, na něhož jsem měl nějaké „páky“, ten dotyčný rádce říkal: „Pro něj musíte připravit sbírky – ať profesor Akademie jde do depozitáře a vytáhne jeden obraz – a bude 10 obrazů, které mu „dáme“ a on nám za to dá finance.“ Já jsem odpověděl: „Takový kšeft já nehraji.“ Koho bych takto měl přesvědčovat? Kdyby bylo na mně, kdybych byl malíř, klidně obrazy namaluji a dám mu je. Takový přístup není možný. Vždyť někteří z nich mají mnohamístná čísla na bankovním účtu. Pro ně je to „suché“ z nosu. Lidé, když peníze mají, jsou morálně nevyspělí. Důležitou polohou mecenášství bylo náboženství, které k tomu vede. Když bylo součástí každodenního běžného života a lidé o správných přístupech mohli slyšet z kazatelny, když se to projevovalo zcela programově s tím, že jste tam viděl chudobince, obecní domy, na něž se místní lidé skládali a znali efekt, některé to odpovídajícím způsobem formovalo. Jednoduše – byla to jejich povinnost, solidarita. Není náhodou, že Hlávka byl hluboce věřící člověk, což jej k mecenátu vedlo. Lidé s účty, kde mají hotovost větší než šest nul, věřící nejsou.

MS: *Můžeme říci: kdyby se dostali na životní křižovatku, začali by uvažovat jinak. Člověk si pak uvědomí limity svého konání. Pak jen říká: buď vůle tvá.*

JTK: Ve vašich slovech je pravda. Utvvrzuje mě to v jednom přesvědčení: mecenát je něčím, co vzniká po zralém úsudku, po zralé úvaze ...

MS: *Jedná se o spojení mravního citu a rozumu, ...*

JTK: ... a proto to není věc impulsivní. Vyhrájí čeští hokejisté, vyhraje Martina Sáblíková a trenér řekne: nemáme ovál, přispějte na bruslařský ovál, v tu chvíli jsem nadšený a zašlu tam nějakou sumu prostředků na bruslařský ovál, který se stejně nevyužije. Ale mecenášství je záležitostí zralé a odpovědné úvahy - a to v kontextu dlouhodobém, a proto si myslím, že skutečných mecenášů je málo. Všichni trochu plavou od voleb do voleb: po nás potopa. Lidé na delší výhled nemyslí. Lidé, kteří stavěli gotické katedrály, vůbec nevěděli, zdali ji někdy dostaví.

MS: *Pokud bychom to měli vznešeně vyjádřit: mecenášství je cesta k transcendenci.*

JTK: Souhlasím s tím. Nyní jsme jej spojili s morálním imperativem, se sebezpřekročením, s mentální zralostí, ale i s vírou, která člověka posiluje. Toto se musí spojit dohromady včetně toho, že mecenáši mají peníze. Tento druh spojení je vzácný - a vždy bude vzácný. Troufám si tvrdit: v dnešní době je mecenášů méně, než bylo v devatenáctém století.

... Mecenášství a formální struktury ...

MS: *Ještě se dotkněme jedné skutečnosti. Jste přesvědčen, že stát podporuje schopnost darovat? Tuto tezi uvádím proto, že lidé odvádí své daně, a stát jsme si zřídili proto, aby nás chránil - zajišťoval bezpečnost, vymáhal právo a také aby zajišťoval právní prostředí.*

JTK: Jsem přesvědčen, že stát nemá být sponzorem, mecenášem. Domnívám se: stát má maximálním způsobem podporovat neziskové věci, které mohou získat lidé i s menší ziskovou kapacitou. Tím mám na mysli zdravotnictví, vzdělávání, mám na mysli neziskovou kulturu. Tam má stát sehrát svou roli. Jinak je to na společnosti. Velký rozdíl jsem potkal v Anglii. Tam jsou všichni tak vychovaní, že si uvědomují, že sami musí přispět k rozvoji společnosti. Byl jsem tam na různých aktivitách National Trust, což je instituce, která se stará o parky, lidé pořádají různé kávové sedánky, kde se pak vybírá do kasičky. Ne však, že tam někdo vhodí korunu nebo dvě, nicméně všichni, co tam jsou ...

MS: *... odvádí desátek, ...*

JTK: ... každý dá 100 nebo 150 liber. Vnímají to jako povinnost. Kdo to nedá, je považován za hlupáka, sám se vyděluje ze společnosti. Rozměr daru je postaven jinak.

MS: *Měli bychom si také uvědomit, že Anglie není zemí diskontinuity.*

JTK: Pojmenoval jste to správně. Byl jsem tam za totality a tyto praktiky byly plnou normou. Když jsem se tázal, co to tam je, hostitelé říkali: to je normální. Takový jarmark zde máme každou neděli: jednou pro psy, jednou pro nemocné děti. Jdeme a darujeme.

MS: *Ano, kultura daru je na jiné úrovni. Zde je však problém, že někteří lidé si stále myslí, že když je zde stát, může nahradit spontaneitu.*

JTK: Mám s tím špatné zkušenosti. I když existují fondy, které jsou vyčleněny na podporu památek, na podporu filmografie, zase o tom rozhodují smrtelní lidé. Kolem toho je elitní skupina.

MS: Máte na mysli jánabráchismus?

JTK: Hlávka, aniž v umění věděl, zda je František Bílek lepší umělec než nějaký Krčmář, oba dostali 100 zlatých.

MS: Je vhodné zmínit: žijeme v kapitalistickém světě a stát je zde především pro stanovování pravidel.

JTK: Myslíte si, že v Anglii či Americe stát něco znamená? Tam nemají ministerstvo kultury.

MS: Jeden z prvních porevolučních ministrů kultury chtěl své ministerstvo zrušit.

JTK: Celá Amerika je postavena na nadacích, kdy všechny muzea, divadla fungují tímto způsobem, a nikoliv ze státního rozpočtu. Jednoduše – funguje to. Nádherným příkladem je Francie, která je socialistická a která má svou kulturní hrdost, má zájem propagovat francouzskou kulturu. Dávají enormní finanční prostředky na to, aby tuto kulturu propagovali mezinárodně. Podívejte se na Francouzský institut.

MS: Ano, mělo by zde být zmíněno i toto: nebezpečím pro kapitalismus jsou kapitalisté. Stát v jistém ohledu je zde proto, abychom přerozdělili bohatství společnosti – a to v rámci nadací. Jen si vezměme pana Zdeňka Bakalu. Ten podporuje výtečné studenty, kteří studují v zahraničí, a sami by si studium zaplatit nemohli. Pan Kellner je mecenáš elitního gymnázia.

JTK: Pan Světlík se stará o rozpadlé železářny, které by se v normálním stavu měly zbořit, ale které kultivuje a dává jim nějakou náplň.

MS: Možná jejich aktivita není zásadní, aby se vepsali do povědomí Čechů?

JTK: Jsem přesvědčen, že toto mají v erbu jako vedlejší činnost, aby neztratili kredit, aby si uchovali vlídnou tvář, která je odvrácenou tvář nesmiřitelného a zlého byznysu způsobujícího vykořisťování. Naštěstí o tom nerozhodují, a proto do toho nevidím. Dovedu si představit, že peníze od kapitalistů slouží jako výkupné.

MS: Nakonec končíme odpustky! Svědomí volá, a proto lidem alespoň musím něco dát, jelikož díky nim fungují ... Děkuji vám za vaše postoje k otázce mecenášství a daru.